

G

Onzichtbare dirigenten van ons landschap

Gemeenten houden zich dagelijks bezig met de regie van de boven- en ondergrondse openbare ruimte. Hiermee geven ze invulling aan de maatschappelijke taak om boven- en ondergrond in samenhang in te richten, zodanig dat voor nu en de toekomst ruimte is voor alle maatschappelijke opgaven. De Kamerbrief Water en bodem sturend benoemt nadrukkelijk de ondiepe ondergrond inclusief maatregelen, onder de noemer 'efficiënte ondergrondse ondergrond'. Het verplicht stellen van het ruimtelijk ordenen van de ondergrond voor zowel Rijk als gemeenten en provincies én hiervoor een instrument te ontwikkelen, is een positieve ontwikkeling.

De drukte in de ondergrond is namelijk ook een gevecht om belangen van partijen die de schaarse ruimte nodig hebben. De lobby bij verschillende ministeries door telecompartijen en (energie) netbeheerders is bijzonder intensief om hun rechten te laten prevaleren boven die van andere partijen. Vanuit de bedrijfsvoering van deze organisaties, zowel netbeheerders met staatsaandeelhouderschap als commerciële partijen, is dit begrijpelijk. Echter, de gemeentelijke regierol staat hierdoor onder druk. Ook gemeenten hebben eigen maatschappelijke opgaven met implicaties in de ondergrond, zoals klimaatadaptatie en vergroening. De voorgestelde maatregel om de regie

door de gemeente op de inrichting van de ondergrond te versterken, zorgt ervoor dat dit proces transparanter verloopt en maatschappelijke keuzes en scenario's duidelijker worden.

Gemeenten hebben hiervoor wel iets nodig, zeker gemeenten met een beperkt ambtenarenapparaat. Naast de schaarste aan ruimte (in boven- en ondergrond) ervaren ze gemeenten ook schaarste aan menskracht, kennis en materialen. De Kamerbrief sluit aan bij het Nationale Programma Bodem en Ondergrond; dit raakt het werkveld van vijf ministeries. Deze ministeries stemmen nauwelijks af over een goede samenhang tussen wetten en regelingen die de bodem raken en impact hebben op onze stedelijke vraagstukken. Juist de Omgevingswet biedt gemeenten een goed instrumentarium om regie te voeren op de openbare ruimte. Helaas zijn enkele belangrijke wetten hier geen onderdeel van die wel een grote ruimtelijke impact hebben.

Veel functies van het water- en bodemsysteem zijn randvoorwaardelijk. Bijvoorbeeld: zonder gezonde bodem is klimaatadaptatie en het vergroten van de biodiversiteit niet realiseerbaar. Of: zonder (ruimte in) de bodem en ondergrond is de energietransitie niet mogelijk. Voor veel gemeenten is het lastig om te bepalen welk onderwerp nu de meeste aandacht en de hoogste priori-

teit nodig heeft. Er is behoefte aan meer kennis en hulp op dat gebied.

Enkele grote en middelgrote gemeenten zijn in gesprek met demissionair staatssecretaris Heijnen (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat). Zij wil weten welke beelden, ervaringen, dilemma's en afwegingen er leven bij gemeenten over 'haar' Kamerbrief. Het gaat onder meer over de vraag welke kennis en beleidsvoornemens nodig zijn om water en bodem sturend te maken en concrete aandachtspunten te benoemen op het gebied van regie op bodem en ondergrond in de stad.

Deze Kamerbrief is een belangrijke *eye-opener*. We moeten niet alleen kijken naar de blauwe luchten en zonnige dagen, maar ook ondergronds, waar de echte magie gebeurt. Het gaat erom te begrijpen dat de bodem en het water de onzichtbare dirigenten zijn van ons landschap, en dat als je ze negeert, je misschien wel op een modderige weg terecht komt. Dus: zuinig zijn op het kwetsbare water- en bodemsysteem. Doorgaan op de huidige voet is geen optie; dan schuiven we de problemen door naar de komende generaties.

De gemeentelijke regierol op de ondergrond staat onder druk